

*Кобрій О.М.,
д.пед.н., професор
кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
м. Дрогобич
Мартин А.М.,
здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
м. Дрогобич*

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Сучасні проблеми закладів вищої освіти охоплюють процеси гуманізації освітнього процесу, визначені у Державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття» [3], у Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти, де вказано, що «ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідома людина, що є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення» [1].

Гуманізація освітнього процесу ЗВО передбачає «диференціацію та індивідуалізацію навчання, розкриття індивідуальності кожного студента» [2, с.34] і має бути спрямована на формування у студентської молоді творчого мислення, здатності працювати на партнерських засадах, до прийняття швидких, адекватних рішень, тобто вільної, комунікабельної особистості із власною життєвою позицією, поглядами та переконаннями. Зміна соціально-орієнтованої парадигми на особистісно-орієнтовану зумовлює потребу у змінах змісту, форм, принципів та методів освітнього процесу для повномірного розкриття потенціальних можливостей особистості студента, надання їй прав у плануванні, організації освітнього процесу. Тому актуальним є пошук шляхів підвищення ефективності освітнього процесу на гуманістичній основі.

Гуманістичні засади вищої української освіти розглянуто сучасними науковцями О.Вовком, Г.Баллом, І.Бехом, А.Бойко, Т.Князевою, Н.Майбородою, О.Островерх, І.Похило, М.Смирноюю. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях

гуманістичні цінності складають честь, добро, відповідальність, справедливість, совість, обов'язок, гідність. Саме на основі цих цінностей ми вбачаємо гуманізацію освітнього процесу закладів вищої освіти.

У наукових розвідках Н.Майбороди наголошено на необхідності створення нових підходів до всього освітнього процесу навчального закладу, зокрема, серед основних напрямів виділяються демократизація студентсько-викладацьких взаємовідносин, створення «сприятливої атмосфери співробітництва, зниження монологічного викладу матеріалу та дублювання інформації, яка може бути отримана з доступних джерел», перехід від монологічного спілкування в колективі на діалогічне спілкування, зміна методів навчально-виховного процесу, зокрема, активізація творчої діяльності студентів, стимулювання їх ініціативності, інтелектуально-пізнавальної діяльності [4, с. 49], гуманістичне ставлення, повагу до студентської особистості, орієнтацію на співпрацю, партнерські відносини, суб'єктивізацію освітнього процесу тощо.

Серед основних напрямів гуманізації освітнього процесу у закладах вищої освіти ми виділяємо: необхідність врахування потреб, можливостей, індивідуальних творчих нахилів та здібностей кожної студентської особистості, активізація всієї навчально-пізнавальної діяльності як аудиторної, так і позааудиторної роботи, підтримка професійного та громадянського самовизначення, здійснення індивідуального підходу до навчально-пізнавальної діяльності студентської молоді та індивідуалізацію навчання, побудова освітнього процесу на особистісно-орієнтованих принципах навчання та виховання, орієнтація на загальнолюдські ідеали та цінності, повага та розуміння студентської особистості, стимулювання їх всебічного саморозвитку, створення сприятливих умов для розкриття індивідуальних творчих здібностей кожного студента.

Формування багатогранної, цілісної, всебічно розвиненої особистості студента може здійснюватися лише через гуманізацію всього освітнього процесу у закладі вищої освіти, враховуючи такі педагогічні умови:

- активізація суб'єкт-суб'єктної едукації та комунікації;
- створення належного психологічно-емоційного клімату;
- спрямування на індивідуальну творчу активність, ініціативність, самоосвіту, самовиховання, самодіяльність та саморозвиток кожного студента;

- інтеграція індивідуальних та фронтальних, традиційних та інноваційних форм та методів діяльності студентів та викладачів;
- співробітництво, толерантність та взаємодопомога студентів та викладацького персоналу під час аудиторної, так і позааудиторної роботи та дозвілєвої діяльності;
- активізація діяльності органів студентського самоврядування;
- стимулювання студентської активності у проблемних групах, наукових гуртках та колективах, предметних олімпіадах, спортивних секціях, спартакіадах та змаганнях;
- залучення студентів до управління, організації освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- залучення студентів до науково-педагогічної, спортивно-оздоровчої та культурно-масової діяльності;
- налагодження житлово-побутових умов студентів;
- урізноманітнення та покращення культурного, спортивного дозвілля студентів;
- заохочування, відзначання (нагородження, преміювання тощо) кращих студентів;
- захист правових і соціальних інтересів студентів.

Отже, гуманістичне спрямування освітнього процесу закладів вищої освіти має бути спрямоване на індивідуалізацію навчально-виховного процесу, стимулювання студентської ініціативи, розширення можливостей самоврядування, самоосвіти та самовдосконалення, підтримка реалізації студентами власної внутрішньої свободи, творчих нахилів і здібностей, формування потреби та прагнень у досягненні поставлених цілей у співпраці із іншими членами суспільства на гуманістичних засадах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Витяг з Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/6macko_robkuratoriv_akademgrup/dodg.html
2. Вовк О.Р. Провідні тенденції гуманізації освіти: теоретичний аналіз. *Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. №1. С.30–34.

3. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». К.: Райдуга, 1994. 61с.

4. Майборода Н. В. Гуманізація – найкоротший шлях до особистості: матеріали Всеукраїнської науково-практичної майстерні (Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, 13 вересня 2019 року) / [редактор-упорядник: О. В. Діброва. – Кременчук: Методичний кабінет, 2019. С.49–52.

Ковшар О.В.

*доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти
Криворізький державний педагогічний університет,
м.Кривий Ріг*

Хрїник Є.О.,

*аспірант кафедри дошкільної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Нікополь*

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Однією з важливих проблем розвитку суспільства була і залишається проблема вдосконалення освіти і виховання підростаючого покоління. Наше суспільство не виняток, воно сьогодні замовляє, насамперед, гуманну особистість, здатну до творчості, ініціативи, саморозвитку, самоосвіти.

Відомо, що формування та розвиток гуманної дитини молодшого шкільного віку залежить від вчителя. Якщо майбутні вчителі початкових класів усвідомлюють важливість завдання формування в учнів ціннісного ставлення до навколишнього світу і самого себе, то їх знання набувають ціннісного значення.

Питання гуманістичної спрямованості розвитку сучасної педагогічної теорії й практики аналізуються у працях провідних вітчизняних учених таких, як Ш.О. Амонашвілі, І.Д. Бех, А.М. Бойко, О.І. Виговська, О.І. Вишневський, І.Л. Волков, С.У. Гончаренко, Т.І. Гончарова, Н.М. Дем'яненко, Є.М. Ільїн, Б.З. Козак, В.Г. Кремень, С.М. Лисенкова, Л.І. Макарова, Л.С. Нечепоренко, В.М. Оржеховська, Н.С. Побірченко, С. Русова, О.Я. Савченко, Г. Сковорода, С. Соловейчик, В.О. Сухомлинський, В.Ф. Шаталов та інших.